

Bijeenkomst Community of Practice Beken en Rivieren

20 november: KRW, nog drie jaar tot eind 2027

De Beekdalhoeve te Renkum

Nog drie jaar te gaan tot het ijkmoment van de KRW. Diverse sprekers lieten zien welke voortgang sinds, de KRW in 2000 van kracht werd, geboekt is en welke opgave er ligt tot 2027.

Steven Verbeek van Waterschap Hunze en Aa's liet zien dat er veel bereikt is in de beeksystemen in hun beheergebied. Veel maatregelen zijn uitgevoerd waaronder de aanleg van 111 vispassages, 49 km natuurvriendelijke oevers en 93 km hydrologisch en morfologisch beekherstel. De laatste loodjes wegen zwaar. Grondverwerving is lastig, exoten komen op plekken waar je ze niet wilt en de verbetering van de waterkwaliteit stagneert. Voor dat laatste hoopt Steven op het Rijk, die met generieke maatregelen als het nitraatactieprogramma of mestbeleid kan zorgen voor minder emissie naar het oppervlaktewater. Daarnaast stimuleert Hunze en Aa's via deelname aan het Deltaplan Agrarische Waterbeheer, boeren om duurzamer met water en bodem om te gaan.

Marjoke Muller van Rijkswaterstaat ging in op het doelbereik van de Rijkswateren, die overigens alle tot de sterk veranderde wateren horen. Ook hier is vooruitgang geboekt, zijn zo'n 600 maatregelen uitgevoerd en er nog 146 te gaan. Veel maatregelen zijn gericht op herstel van het leefgebied in nevengeulen en oevers en is meegekoppeld met het programma Ruimte voor de Rivier. Het laaghangende fruit is ook hier geplukt, grondbeschikbaarheid en emissies en de waterkwaliteit blijven een aandachtspunt. De verwachting is dat tot 2027 niet heel veel vooruitgang wordt geboekt. RWS heeft weinig bevoegdheden om de hoge concentraties aan chemische stoffen aan te pakken. Marjoke hoopt op een effectief KRW impulsprogramma. De hoop is dat de successen in de nevengeulen leiden tot verbetering van het hele riviersysteem, al zal dat sterk veranderd blijven.

Bram Koning van het ministerie van IenW ging in op het KRW impulsprogramma en wees er op dat 'het niet ophoudt' na 2027. Er zijn 7 actielijnen uitgezet, waaronder een ketenaanpak voor stoffen. In de ketenaanpak is aandacht voor de bron, vergunningverlening en handhaving en ook maatregelen op RWZI's. Via een dashboard wordt de voortgang bewaakt. Op de vraag of er ook aandacht voor exoten is, werd verwezen naar de samenwerking met het ministerie van LNV. De aanwezigen hoopten op een nieuw landbouwakkoord zoals in Denemarken gesloten is.

Ernest de Groot DB lid van Waterschap Aa en Maas verving met verve Roeland Stolk van Berenschot, die op het laatste moment verhinderd bleek. Ernest ging in op de juridische kant van de KRW. In de kern gaat het over de zorg voor voldoende en chemisch en ecologisch gezond water. De EU heeft bepaald wat het bovenliggende doel is, de lidstaten zijn aan zet om dit uit te werken en te bepalen hoe ze dit willen bereiken. Inmiddels zijn we 3 waterbeheerplannen verder. Veel is verbeterd, maar 'plaatjes kleuren nog rood'. Dit heeft te maken met one-out-all-outprincipe, waarmee de nuance verdwijnt. Oorzaak is vaak de chemie die niet op orde is voor de 33 EU-probleemstoffen en de ca 100 stroomgebiedrelevante stoffen, waaronder PAK's, zware metalen en gewasbeschermingsmiddelen. gefilosofeerd is over de vraag wat consequentie is als we de doelen niet halen in 2027. Ernest verwees naar het rapport van de Universiteit van Utrecht: '[Scherper aan de wind](#)' (link). NL kan boetes krijgen, en zal tekst en uitleg moeten

geven. Ernest presenteerde de 'excuus bingo', een tabel met naar voren gebrachte bestuurlijke argumenten waarom de KRW niet haalbaar zouden zijn. In de bingo worden 'vluchtheuvels' benoemd als: 'we hoeven niet het beste jongetje van de klas te zijn', 'het komt uit het buitenland', 'het zijn de ganzen', 'economie gaat voor ecologie'. Ernest sloot af met de opmerking dat het halen van de KRW-doelen niet een kwestie van 'moeten', maar van 'willen' zou moeten zijn.

Hoe staat het met de beekdalbrede aanpak? Deze vraag stond centraal bij Marcel Tonkes van de Provincie Overijssel. Nu voorlopig een streep is gezet door het NPLG is een belangrijk instrument verloren. Daarin stond 1 miljard voor de beekdalen. De plannen van LVVN zijn onduidelijk, in ieder geval tot 4 december wanneer een belangrijk kamerdebat zal plaatsvinden. In het 4^e nitraatactieprogramma staan bufferstroken van 100-150 meter opgenomen. Of dat overeind blijft is eveneens onduidelijk. Ook de uitwerking van de Natuurherstelwet en van de Omgevingswet zijn onduidelijk. Het Voorontwerp van de Nota Ruimte is nog niet verder uitgewerkt, ook hier zijn er vraagtekens bij het effect op de KRW. Uit de zaal kwam het voorstel om de KRW onder te brengen in het Nationaal Deltaprogramma.

Ralf Verdonschot van WEnR liet zien dat herstel de nodige tijd vraagt, de zogenaamde time-lags. Je kunt stressfactoren wegnemen, maatregelen uitvoeren, maar het kost tijd voor het effect daarvan doorwerkt op de kolonisatie van organismen. Het kan bijvoorbeeld wel 10 jaar duren voordat dood hout een microstructuur heeft die geschikt is voor de gewenste organismen. Ook is er tijd nodig voor herkolonisatie van soorten vanuit bronpopulaties. Zo hebben Kokerjuffers een beperkt vliegvermogen en duurt het jaren voordat een hele beek stroom op- en afwaarts gekoloniseerd is. Bovendien moet de bronpopulatie dusdanig groot zijn dat er 'uitvliegdrang' is. Ralf promoot de systeemanalyse en stelt voor quickwins te benutten, en niet negatief te staan tegenover het uitzetten van soorten als het habitat geschikt is gemaakt. Ralf onderkent de vrees voor het binnenkomen van exoten en erkent dat deze massaal kunnen voorkomen. De praktijk is echter dat deze daarna meestal in evenwicht komen en stabiliseren met lagere aantallen. Omdat veel maatregelen recent zijn uitgevoerd, zou het kunnen zijn dat de effecten van maatregelen pas over langere tijd tot uiting in de biologie komen. En, heb oog voor de zogenaamde 'overige wateren'. Deze kunnen mogelijk als stepping stone dienen. In het nieuwe STOWA beoordelingssysteem, EBEO 2, is aandacht voor de in de verschillende wateren heersende kenmerkende omstandigheden die kunnen leiden tot verschillende ecologische potenties van de levensgemeenschappen. Dat is niet altijd goed verwerkt in de beschreven ecologische doelen, die tot nu toe meer generiek zijn beschreven.

Floris Alkemade, voormalig Rijksbouwmeester nam de deelnemers mee in zijn familiehistorie in Sint-Oedenrode en de verbondenheid met de streek. Opa was huisarts ging op de motor door het Brabantse land omdat Brabant destijds veel natter was. Door ruilverkavelingen na de oorlog is de grondwaterstand gedaald, en het gebied verworden tot een productielandschap. Desondanks is veel van de oude situatie in het gebied terug te vinden. Oude slotenstructuren, bebouwing op de zandruggen. Laatste jaren is er onder andere door droge zomers behoefte aan een 'nieuw verhaal'. Wat past bij de toekomst? Studies als 'Zonder water geen later' wijzen op de eindige houdbaarheid van het huidige systeem, de 'ontwateringsmachine' moet stopgezet worden. Ook boerenvertegenwoordigers geven aan dat zij 'het land slechter nalaten dan hun voorgangers'. Tijd voor transformatie. Tijd voor een ander landgebruik dat meer gericht is op een biobased economie, het verbouwen van producten voor de bouw en eiwitproductie voor een

vegetarisch of zelfs veganistisch menu. Deze transformaties gaan niet vanzelf, mensen voelen het als verlies, en moeten geleidelijk toegroeien naar het nieuwe. Dit vraagt om 'weten wat je wilt' en daar consequent aan vast blijven houden en consequent beleid op gaan voeren. En samenwerking in de hele keten: van akkerbouwer tot de afzet bij de supermarkt. De supermarkten moeten bijvoorbeeld accepteren dat de productie en aanlevering van landbouwgewassen afhankelijk kan zijn van de weersomstandigheden en dus niet op de dag nauwkeurig te plannen is. Dit vraagt om een blijvende verbinding met mensen in het gebied. Floris stak de deelnemers een hart onder de riem. Blijf doorgaan voor de goede zaak!

In excursies werd de transformatie van het Renkums beekdal aan den lijve ondervonden. Daar waar eerst een Vredesteinfabriek en een papierfabriek stonden, stroomt nu de beek weer.